

**KONKURSY PRZEDMIOTOWE MKO
DLA UCZNIÓW WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO
W ROKU SZKOLNYM 2023/2024
PROGRAM MERYTORYCZNY PRZEDMIOTOWEGO
KONKURSU GEOGRAFICZNEGO DLA UCZNIÓW SZKÓŁ PODSTAWOWYCH**

I. CELE KONKURSU

1. Kształcenie umiejętności samodzielnego zdobywania wiedzy z geografii, pogłębiania i weryfikowanie wiedzy geograficznej.
2. Wdrażanie uczniów do biegłego posługiwania się wiedzą i korzystania z umiejętności w celu rozwiązywania zadań problemowych z geografii.
3. Kształcenie umiejętności krytycznego myślenia, stawiania pytań i hipotez, formułowania ocen oraz praktycznego rozwiązywania problemów dotyczących środowiska geograficznego.
4. Kształcenie umiejętności formułowania prawidłowości oraz dokonywania uogólnień dotyczących związków i zależności w środowisku geograficznym.
5. Doskonalenie umiejętności korzystania z różnych źródeł informacji geograficznej oraz wykorzystania wiedzy geograficznej w praktyce.
6. Rozbudzanie ciekawości poznawczej i motywacji do dalszego uczenia się geografii i innych przedmiotów przyrodniczych.
7. Rozumienie interdyscyplinarnego charakteru geografii.
8. Popularyzacja aktualnych osiągnięć nauki w zakresie geografii i nauk pokrewnych.

II. WYMAGANIA KONKURSU

Konkurs geograficzny obejmuje i poszerza treści Podstawy programowej kształcenia ogólnego z geografii w oparciu o:

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz. U. z 24 lutego 2017r., poz. 356)

Wymagania ogólne obejmują:

- korzystanie z różnych źródeł informacji (map, planów fotografii, zobrażeń satelitarnych, rysunków, wykresów, schematów, przekrojów, diagramów, danych statystycznych w różnych formach, tekstów źródłowych) w celu zdobywania, przetwarzania i prezentowania informacji geograficznej;
- posługiwanie się słownictwem geograficznym w celu opisywania oraz wyjaśniania zjawisk i procesów zachodzących w środowisku geograficznym;
- wykonywanie obliczeń z zakresu astronomicznych podstaw geografii, geografii fizycznej i społeczno-ekonomicznej;

- lokalizowanie na mapach konturowych obiektów geograficznych, zjawisk i procesów przyrodniczych oraz społeczno-gospodarczych;
- czytanie i interpretację map różnej treści i o różnych skalach oraz zobrazowań satelitarnych;
- identyfikowanie związków i zależności przyczynowo-skutkowych w środowisku przyrodniczym, społeczno-gospodarczym i kulturowym z uwzględnieniem skali przestrzennych (od lokalnej do globalnej), formułowanie uogólnień i twierdzeń o prawidłowościach;
- wyjaśnianie wzajemnych relacji środowisko przyrodnicze – człowiek oraz człowiek – środowisko przyrodnicze;
- wykazanie zróżnicowania przestrzennego warunków środowiska przyrodniczego oraz działalności człowieka na Ziemi;
- wykorzystanie wiedzy i umiejętności w celu rozumienia współczesnego świata i miejsca jakie zajmuje w nim człowiek jako jednostka społeczna;
- poznawanie zróżnicowania społeczno-gospodarczego i kulturowego społeczeństw na świecie;
- uzasadnianie konieczności racjonalnego gospodarowania zasobami środowiska przyrodniczego (zasada zrównoważonego rozwoju);
- rozumienie wpływu człowieka na środowisko przyrodnicze planety ze szczególnym uwzględnieniem negatywnych następstw wynikających z antropopresji.

III. ZAKRES MERYTORYCZNY KONKURSU

Uczestnicy konkursu powinni, na poszczególnych etapach, wykazać się wiadomościami i umiejętnościami obejmującymi wskazane poniżej treści podstawy programowej kształcenia ogólnego, w części dotyczącej przedmiotu geografia na II etapie edukacyjnym.

ETAP I (szkolny)

Zakres merytoryczny dotyczy treści nauczania następujących działów tematycznych podstawy programowej geografii:

- I. Mapa Polski – pkt 1-3.
- III. Lądy i oceany na Ziemi – pkt 1-3.
- IV. Krajobrazy świata – pkt 1-7.
- V. Ruchy Ziemi – pkt 1 - 6.
- VI. Współrzędne geograficzne – pkt 1-3.
- VII. Geografia Europy – pkt 1-14.

ETAP II (rejonowy):

Na etapie II konkursu obowiązuje również zakres wiadomości i umiejętności I etapu konkursu. Zakres merytoryczny etapu II dotyczy treści nauczania następujących działów tematycznych podstawy programowej geografii:

- XIV. Wybrane problemy i regiony geograficzne Azji – pkt 1-11.
- XV. Wybrane problemy i regiony geograficzne Afryki – pkt 1-8.
- XVI. Wybrane problemy i regiony geograficzne Ameryki Północnej i Południowej – pkt 1-9.
- XVII. Wybrane problemy i regiony geograficzne Australii i Oceanii – pkt 1-2.
- XVIII. Geografia obszarów okołobiegunowych – pkt 1-3.

Poszerzenie treści podstawy programowej obejmuje następujące zagadnienia:

1. Antropopresja w poszczególnych regionach świata, wpływ człowieka na środowisko przyrodnicze ze szczególnym uwzględnieniem przyczyn i skutków (katastrofa klimatyczna, deforestacja, pustynnienie, zanieczyszczenie oceanów i wód powierzchniowych, wymieranie gatunków, degradacja gleb, zanieczyszczenie powietrza).
2. Znajomość najważniejszych konfliktów międzynarodowych i wewnętrznych w poszczególnych państwach i regionach świata oraz wynikające z nich następstwa (migracje, dysproporcje rozwojowe, terroryzm, zmiany demograficzne).

ETAP III (wojewódzki):

Na etapie III konkursu obowiązuje również zakres wiadomości i umiejętności I i II etapu konkursu.

Zakres merytoryczny etapu III dotyczy treści nauczania następujących działów tematycznych podstawy programowej geografii:

- IX. Środowisko przyrodnicze Polski na tle Europy – pkt 1-16.
- X. Społeczeństwo i gospodarka Polski na tle Europy – pkt 1-16.
- XII. Własny region – pkt 1-4 oraz 6.
- II. Krajobrazy Polski – pkt 1-7.
- VIII. Sąsiedzi Polski – pkt 1-6.

Poszerzenie treści podstawy programowej obejmuje następujące zagadnienia:

1. Regiony geograficzne Polski występujące w pasie nadmorskim, pojezierzy, nizin, wyżyn oraz gór – ich położenie i charakterystyka uwzględniająca cechy środowiska przyrodniczego – rodzaj i właściwości skał, znaczenie wietrzenia i erozji, rola rzeźbotwórcza wód płynących, fal morskich, wiatru, lądolodów i lodowców górskich, rozpoznanie i opis form rzeźby powstałych w wyniku działania czynników rzeźbotwórczych - wód płynących, fal morskich, wiatru, lądolodów i lodowców górskich.
2. Formy ochrony przyrody w Polsce – w tym głównie parki narodowe oraz obiekty wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO, ich występowanie i cechy charakterystyczne.

3. Alternatywne źródła energii i ich wykorzystanie w produkcji energii elektrycznej w Polsce.
4. Polska w organizacjach międzynarodowych – UE, NATO, ONZ. Siedziby oraz cele i działania tych organizacji.
5. Obliczanie współczynnika: przyrostu naturalnego, rzeczywistego, urbanizacji oraz obliczanie średniej gęstości zaludnienia.

IV. LITERATURA DLA UCZNIĄ I INNE ŹRÓDŁA INFORMACJI

1. Podręczniki z geografii dopuszczone do użytku szkolnego, przeznaczone do kształcenia ogólnego, uwzględniające podstawę programową kształcenia ogólnego w szkole podstawowej – wydania od roku 2020 r. i późniejsze
2. Atlasy szkolne – zgodne z aktualną podstawą programową kształcenia ogólnego w szkole podstawowej
3. Flis J., *Szkolny słownik geograficzny*, WSiP, Warszawa 2008
4. *Mały Rocznik Statystyczny Polski 2022*, GUS, Warszawa 2022
5. *Rocznik Statystyki Międzynarodowej 2022*, GUS, Warszawa 2022
6. *Rocznik Statystyczny Województw 2022*, GUS, Warszawa 2022
7. Podręczniki dopuszczone do użytku szkolnego przeznaczone do kształcenia z geografii (zakres rozszerzony) w liceum ogólnokształcącym – w zakresie poszerzeń wymagań konkursowych w stosunku do wymagań opisanych w podstawie programowej dla szkoły podstawowej.
8. Stasiak J., Zaniewicz Z. *Geografia. Vademecum. Matura*. Wydawnictwo Operon, Gdynia 2017 (i późniejsze)
9. Łękawa A., *Vademecum matura. Geografia*. Wydawnictwo GREG, Kraków 2019 (i późniejsze)
10. Czasopismo *National Geographic* (edycja polska) – numery od września 2022 do sierpnia 2023.
11. Solarz M. red., *Geograficzno-polityczny atlas Polski. Polska w świecie współczesnym, Perspektywa 2022*, Wydawnictwo Trzecia Strona, Warszawa 2022.

V. INFORMACJE DOTYCZĄCE WARUNKÓW KONKURSU

Uczestnicy każdego etapu konkursu powinni posiadać:

- Przybory do pisania – długopis czarno lub niebiesko piszący.
- Linijkę z podziałką centymetrową, przydatną do sporządzania rysunków, schematów i wykresów.
- Kalkulator prosty, pozwalający na dokonanie czterech działań arytmetycznych (ewentualnie także wyciąganie pierwiastka kwadratowego).

Arkusz zadań etapu szkolnego, rejonowego i wojewódzkiego będzie zawierał barwne ilustracje i zdjęcia.

Uczestnicy nie mogą wносить do sali, w której odbywa się konkurs, żadnych urządzeń telekomunikacyjnych i środków łączności (w tym smartwatch).